

Pamokos gidas

DALYKAS: Anglų

KLASĖS: 9-12

SĄSAJA SU DALYKU

Kritiškas įvairių rūšių tekstų vertinimas

PAMOKOS TIKSLAS

Mokinės(-iai) gebės atpažinti tris įtikinėjimo (propagandos) technikas.

SUDOMINIMAS

Pagalvokite apie klaidinančios informacijos pavyzdžius, su kuriais neseniai susidūrėte. Aptarkite juos išsamiau, naudodamiesi detaliame plane pateiktais klausimais.

Trukmė 8 min.

PAMOKOS GAIRĖS

Užduotis I: Dirbama grupėse vertinant pateiktus propagandos technikų pavyzdžius.

Užduotis II: Pristatyti, kas yra dezinformacija, misinformacija, malinformacija ir propaganda.

Užduotis III: Pristatyti tris propagandos technikas: blizgantys apibendrinimai, etikečių kljavimas ir prisidengimas minia.

Užduotis IV: Grupėse aptarti, kaip mes galime sumažinti šių technikų įtaką mums.

30 min.

Refleksija (7 min.): Žaidimas „Kas tai?“.

KAIP ŽINOSIU, KAD PASIEKIAU TIKSLĄ?

Kiekviena(-s) mokinė(-ys) sugeba teisingai priskirti duotus pavyzdžius prie propagandos technikų.

KERTINĖS SĄVOKOS

Propaganda
Misinformacija
Dezinformacija
Malinformacija
Blizgantys apibendrinimai
Etikečių kljavimas
Prisidengimas minia

PRIEMONĖS

Projektorius prezentacijai,
rašikliai ir popierius.

Sukurta Žinių ekonomikos forumo ir DW Akademie bei finansuota Vokietijos užsienio reikalų ministerijos.

Sudominimas (8 min.):

1. Šiandien aptarsime įvairių rūšių klaidinančią informaciją – išsiaiškinsime, kuo skiriasi dezinformacija, misinformacija, malinformacija bei propaganda. Tačiau prieš tai norėčiau, kad atsakytumėte į keletą klausimų:

2. Pradėkite nuo pirmojo klausimo ir paraginkite visas(-us) pasisakyti. Iškart paprašykite kalbėti trumpai – įvardykite pavyzdžius ir išsamiai jų nekomentuokite.

Įvardykite klaidinančios informacijos pavyzdžius, su kuriais neseniai asmeniškai susidūrėte.

3. Po pirmojo atsakymų rato užduokite antrąjį klausimą (su paaiškinimais):

Kas, jūsų manymu, juos sukūrė?

Ar tai šaltinis, iš kurio gavote informaciją, ar šaltinis pasidalino kažkieno kito parengta informacija?

Jei buvo mokinių, kurios(-ie) atsakė, kad su klaidinančia informacija nesusidūrė arba apie tai nepasisakė, tokiu atveju pasirinkite vieną iš kitų mokinių pateiktų pavyzdžių ir paprašykite pakomentuoti apie šį pavyzdį.

4. Priklausomai nuo grupės dydžio ir aktyvumo, paskutinį klausimą galite užduoti išklause visų (ar daugelio) atsakymus arba trečiąjį klausimą naudoti kaip patikslinamąjį, t. y. užduoti iš karto po to, kai dalyvis atsako į klausimą "Kas juos sukūrė?".

Kokiu tikslu ši informacija galėjo būti sukurta?

Detali pamokos eiga (30 min.):

5. Mokinės(-iai) suskirstomi į grupes po 5. Joms(-iems) pateikiamas paveikslėlis arba tekstas (plano pabaigoje arba (ir) skaidrėse). Jų prašoma atsakyti į šiuos klausimus:

Kaip manote, kokio poveikio siekiama? Ar galite paaiškinti, kaip veikia šis poveikis?

6. Misinformacija platinama dėl įvairių motyvų, o žmonės gali ja dalytis net nežinodami, kad tai netiesa. Mes (kaip žmonija) labai prisidėjome ir prisidedame prie šios problemos sukūrimo ir egzistavimo, tačiau taip pat galime prisidėti prie jos sprendimo. Prie to dar sugrįšime.

7. Paaiškinkite sąvokas:

7.1. Paaiškinkite, kuo skiriasi dezinformacija, misinformacija ir malinformacija, naudodamiesi skaidrėse pateikta schema (terminai remiasi [Kovos su dezinformacija ir skaitmeninio raštingumo skatinimo per švietimą ir mokymą gairėmis mokytojams ir ugdytojams](#)).

7.2. Misinformacija – įrodomai melaginga informacija, kuri yra skleidžiama nesiekiant suklaidinti ir kuria naudotojai dažnai dalijasi, nes mano, kad ji teisinga.

7.3. Dezinformacija – įrodomai klaidinga arba klaidinanti informacija, kuriama, pateikiama ir skleidžiama dėl ekonominės naudos arba siekiant tyčia suklaidinti visuomenę. Ji gali padaryti žalos visuomenei.

7.4. Malinformacija – faktiškai teisinga informacija, kuri yra platinama, siekiant sukelti žalą (pvz. asmeninės nuotraukos, banko sąskaita ir pan.).

7.5. Propaganda – idėjų ir kitokios informacijos skleidimas siekiant paveikti ar paskatinti tam tikrą požiūrį, elgseną ar veiksmus naudojantis sąmoninga faktų manipuliacija (Visuotinė lietuvių enciklopedija, www.vle.lt).

7.6. Kaip matote, dezinformacija ir propaganda yra tyčinė ir neteisinga. Kad pasiektų savo tikslą, tokia komunikacija naudoja įtikinėjimo metodus. Jų yra daug, tačiau šiandien susipažinsime su trimis iš jų.

8. Pateikite tris įtikinėjimo (ir propagandos) technikas (pateikite ne daugiau kaip po 1-2 kiekvienos technikos pavyzdžius):

Blizgantys apibendrinimai – bandymas paveikti emocijas pasitelkiant abstrakcijas. Teiginiai yra migloti ir teigiami, bet ne apčiuopiami ir neinformatyvūs. Šis metodas dažnai naudojamas politinių rinkimų kampanijų metu, tačiau lygiai taip pat ir rinkodaroje.

Pavyzdžiai iš politikos:

Mes nusipelnėme gyventi geriau.

Tvarka bus.

Svarbiausia – žmogus.

Pavyzdžiai iš rinkodaros:

Man tai patinka (I'm Lovin' It)

Tiesiog padaryk (Just Do It)

Nes aš to verta (Because I'm Worth It)

Etikečių klįjavimas – su konkrečiu asmeniu ar organizacija siejama neigiama idėja, veiksmas ar terminas – melagis, korumpuotas. Dažnai vartojamas sarkazmas arba pašiepimas. Etiketės lengva klįjuoti, bet labai sunku nuimti. Todėl tai ir yra taip veiksminga. Mokyklos kontekste galima pagalvoti apie pravardes. Jos gali veikti taip pat, kaip ir etiketės.

Visi politikai vagys

Baltijos šalys yra Amerikos "marionetės" (naudojama Rusijos)

Ukrainą valdo naciai / Denacifikuoti Ukrainą (naudojama Rusijos)

Prisidengimas minia – sukuria įspūdį, kad idėja turi platų palaikymą, todėl ją atmetę liksite nepripažę, ne savo vietoje. Pagrįsta baime praleisti kažką svarbaus (angl. FOMO). Pavyzdys politikoje:

"Visi tai daro" (ypač naudojama politikų, kurie kaltinami netinkamu elgesiu, t. y. korupcija).

Rinkodaros pavyzdžiai:

Paskubėkite, liko paskutiniai vienetai

Tik šiandien...

9. Grupėse arba poromis aptarkite, ką galima padaryti, kad atpažintumėte šiuos metodus arba sušvelnintumėte jų poveikį. Surinkite mokinių atsakymus (naudodamiesi lenta arba internetinėmis priemonėmis, pvz., Padlet).

Apibendrinimas/refleksija (7 min.):

10. Išvada: nepamirškime, kad kiekvienas gali prisidėti prie klaidinančios informacijos mažinimo.

11. Praktinė užduotis – žaidimas „Kas tai?“

11.1. Parinkite tam tinkamus pavyzdžius (pageidautina, kad jie būtų kitokie nei tie, kuriuos jau pateikėte per pamoką). Pagrindinė žaidimo veikla – teisingai priskirti įtikinėjimo būdus su pateiktais pavyzdžiais.

11.2. Paprašykite mokinių parašyti tris technikas: blizgantys apibendrinimai, etikečių klįjavimas ir prisidengimas minia.

11.3. Parodykite skaidres arba duokite atspausdintas korteles ir paprašykite mokinių kiekvieną pavyzdį parašyti šalia technikos, kurią jis atspindi.

11.4. Kai visi pavyzdžiai bus priskirti, aptarkite visus pavyzdžius, paklauskami mokinių, kokią techniką jos(-ie) priskyre ir kodėl.

Užduotį taip pat galima atlikti labiau žaidybiškai, suskirsčius dalyves(-ius) į komandas ir žaidžiant turais. Kiekviename ture komandos turi susitarti dėl atsakymo. Jei iš pirmo karto atsakymas nėra teisingas, komanda turi iš naujo susitarti dėl atsakymo. Žaidimą laimi (ir prizą gauna) komanda, kuriai reikėjo mažiausiai kartų tartis dėl informacijos priskyrimo tinkamam tipui. [Jei numatomas prizas, būkite pasirengę, kad kelios komandos gali parodyti tą patį lygį ir prizą reikėtų padalyti arba įteikti visoms].